

ЗЯМЛЯ ЦАЛІННАЯ...

Да канца 1960 года узводзіць новыя вёскі і распахіваць зямлю прыехала каля ста тысяч беларусаў. Для многіх з іх гэта зямля стала другім домам. Пра тое, з якімі цяжкасцямі сутыкаліся першыя цаліннікі і якіх вынікаў ім удалося дасягаць, расказала ў сваёй кнізе “Цаліне 70” Наталля Ражнова.

Аўтарка нарадзілася ў Беларусі, у Бабруйску, але большую частку жыцця правяла ў Казахстане. Сюды у 1958 годзе прыехаў яе бацька. Прэзентацыя выдання ў Нацыянальнай бібліятэцы рабілася разам з Саюзам пісьменнікаў Беларусі.

Аўтарка працавала ў музеях і архівах, сустракалася з нашчадкамі першых цаліннікаў, якія прыязджалі ў Казахстан у 1954–1962 годзе. Гэта быў найбольш складаны перыяд. Першыя маладыя людзі, якія ехалі распахіваць стэп, жылі ў вагончыках і палатках. У зіму не хапала цяпла, вады. Грэліся каля вогнішчаў. Бывала і такое, што даводзілася разграбаць рукамі яшчэ замерзлую зямлю, каб паставіць палатку. А з ранку ўсе ішлі на работу, дзе да таго ж імкнуліся выкласціся напоўніцу, перавыканаць заяўленыя планы.

Гэта быў найвялікшы патрыятызм, упэўнена Наталля Ражнова: “Сярод моладзі быў лозунг: “Нашы бацькі заваявалі Перамогу, а мы заваюем цаліну”. Гучала і шмат іншых лозунгаў, але для моладзі таго часу гэта не былі проста прыгожыя словы. Маладыя

бескарыслівыя рамантыкі сапраўды верылі ў тое, што робяць добрую справу”. Найбольш таленавітыя з іх у дадатак яшчэ па выхадных ездзілі за 50–100 кіламетраў выступаць з самадзейнасцю перад іншымі цаліннікамі.

Таксама аўтар правяла шмат сустрэч з нашчадкамі цаліннікаў, якія расказвалі пра лёсы сваіх бацькоў, дзяліліся дакументамі і фатаграфіямі з сямейных архіваў. Таксама аўтарка звярнулася ў мастацкі музей, і спецыяльна пад кнігу мастакі прадаставілі са сваіх схронаў старыя карціны, тэмай якіх было засваенне цаліны.

Разам з беларусамі пакараць цаліну прыязджалі і маладыя людзі з іншых рэспублік. Тут не мела значэння, хто якой нацыянальнасці. Часта ўтвараліся інтэрнацыянальныя пары, маладыя сем’і раслі як грыбы. Аўтарцы давялося пачуць адну з гісторый кахання. Зранку маладыя, прыгожа апранутыя зарэгістравалі шлюб, пасля пайшлі на работу, а на святочную вячэру ў іх была чашка квашанай капусты, паўбохана печагага хлеба, ды бляшанка са згушчонкай. І пражылі шчасліва ўсё жыццё! Аўтарка прызналася, што праца над кнігай давалася цяжка, яна пагружалася ў тую эпоху, суперажывала сваімі героям. “Я пішу пра простых людзей, а пра іх нельга гаварыць пафасна. Мне часам здавалася, што я сяджу каля вогнішча, адчуваю дымок, што ідзе ад кашы, якую яны вараць, і разам з імі спяваю “Здравствуй, земля целинная”.

У кнізе адлюстравана і ваенная тэма: аўтарка адшукала звесткі пра 30 беларусаў – удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны.

Старшыня Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Міхаіл Пазнякоў, расказаў, што ў яго дзяцінстве цаліннікаў успрымалі як амаль што не касманаўтаў. Гісторыі ад адной з сем’яў, якая папрацавала на цаліне Казахстана, у беларускай вёсцы слухалі каля месяца.

■ Аляксандр Хазянін і Надзея Баршчук

ПАМЯЦЬ

Падчас прэзентацыі ў Нацыянальнай бібліятэцы працавала часовая кніжна-ілюстрацыйная выстаўка па матэрыялах фондаў аб засваенні земляў Казахстана. Прынамсі, у галоўнай кніжнай скарбніцы захоўваецца каля 350 выданняў, якія прысвечаны гэтай тэме.

“Гэта фрагменты майго лёсу. Мае бацькі паехалі ў Казахстан з малымі дзецьмі. Я нават паспела павучыцца ў 1–2 класах, да таго, як сям’я вярнулася на радзіму, – расказала дырэктар выдавецтва “Чатыры чвэрці” Ліліана Анцух.

Таксама на сустрэчу ў бібліятэцы завітала цалінніца Надзея Баршчук. Як высветлілася, яна была знаёма з некаторымі героямі кнігі, захоўвае старыя газеты з публікацыямі пра цаліну. На будоўлях у Казахстане папрацаваў і журналіст Аляксандр Хазянін.

Да сустрэчы падключыўся і Дзмітрый Астаньковіч – музыкант, дэкан факультэта музыкі Казахскага ўніверсітэта мастацтваў, які ўзначальвае Культурны цэнтр “Радзіма”: “Кніга дазваляе зразумець, што зрабілі гэтыя людзі на казахстанскай зямлі і дзеля чаго ішлі на такія цяжкасці”.

Яўген **Кручкоў**
Фота Алены Дзядзюлі